

UPPSALA
UNIVERSITET

Magnus Ödman
Bitr. kanslichef
Utbildningsledare

Kansliet för humaniora och
Samhällsvetenskap

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress:
Dag Hammarskjölds väg 7

Telefon
0701679142:

[www..uu.se](http://www.uu.se)

Magnus.Odman@uadm.uu.se

1(1)

Beslut

2018-09-11 UFV 2018/1191

Utbildningsdepartementet

**Promemoria Personuppgiftsbehandling i forsknings-
bibliotekens verksamhet**

Uppsala universitet har anmodats yttra sig över rubricerade remiss. Bifogat yttrande har utarbetats av professor Anna-Sara Lind vid Juridiska institutionen och Gunilla Sundström avdelningschef vid universitetsbiblioteket. Universitetet överlämnar experternas yttranden som sitt svar på remissen.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektören Katarina Bjelke, efter föredragning av utbildningsledaren Magnus Ödman. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Ludvig Lundgren.

Eva Åkesson

Magnus Ödman

Utbildningsdepartementet

Promemorian Personuppgiftsbehandling i forskningsbibliotekens verksamhet

Uppsala universitet har genom remiss anmodats avge yttrande i rubricerat ärende. Uppsala universitet välkomnar utredningen och tillstyrker i huvudsak förslagen som presenteras i promemorian. Universitetet vill anföra följande.

Allmänna utgångspunkter

Utredningens uppdrag var att föreslå en kompletterande reglering med syftet att möjliggöra en ändamålsenlig behandling av personuppgifter för forskningsändamål samtidigt som den enskildes fri- och rättigheter skyddas.

Uppsala universitet välkomnar utredningens förslag såsom det presenteras i promemorian. Universitetet vill understryka vikten av att regelverket anpassas till nu gällande dataskyddsförordning.¹ Det är en förutsättning för bibliotekens fortsatta verksamhet och därmed mycket angeläget.

Forskningsbiblioteken i Sverige är förhållandevis många till antalet och flera av dem är gamla. Det finns en tradition av gott samarbetet mellan forskningsbiblioteken. Uppsala universitet välkomnar utredningens tydliga ställningstagande att det nya regelverket inte är tänkt att ändra något i nu gällande ordning (se s.105). Uppsala universitet understryker vikten av att den goda samverkan mellan biblioteken fortsätter. Den har tjänat forskning i Sverige på ett bra sätt och är en förutsättning för att kunskapsförmedling och tillgängliggörande av information

---

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

fortsatt står i fokus för forskningsbibliotekens verksamhet. I sig är detta en nödvändig förutsättning för att högklassig forskning ska kunna bedrivas. Ytterst innebär det också att det finns en bred och god organisation samt en förankrad förståelse för en korrekt personuppgiftsbehandling vid forskningsbiblioteken i Sverige, vilket i sin tur också är en förutsättning för att forskning i Sverige ska kunna ses som vederhäftig och av hög klass.

Om syftet med forskningsbiblioteken

En utgångspunkt för att personuppgiftsbehandlingen vid forskningsbiblioteken ska vara korrekt är att det finns ett i regelverket inskrivet syfte med såväl forskningsbibliotekens verksamhet som personuppgiftsbehandlingen. Det är således bra att syftet med biblioteken nu föreslås framkomma i 1 § förslag till förordning om personuppgiftsbehandling i forskningsbibliotekens verksamhet (härefter förordningsförslaget) och 2 kap. 16 § högskoleförordningen (1993:100). I nu gällande högskoleförordningen står det att det ska finnas högskolebibliotek, men ingenting om vad syftet med dessa är.

Nära kopplat till syftet är de uppgifter av allmänt intresse som forskningsbiblioteken utför. Dessa står nu listade i 6 § förordningsförslaget. Uppsala universitet välkomnar utredningens förslag i stort, men önskar framföra följande. I paragraf 6 punkt 3 föreslås forskningsbiblioteken utföra uppgifter av allmänt intresse genom att tillgängliggöra kunskap i syfte att stödja forskning och utbildning inom en högskolas verksamhetsområde. De moderna forskningsbibliotekens verksamhet är omfattande och utgör en grundbult i förutsättningarna för att ny kunskap ska kunna fastställas genom forskning. Uppsala universitet vill här påpeka att kunskapsförmedling och tillgängliggörande av information är det som fortsatt, enligt utredningens förslag, ska stå i fokus för forskningsbibliotekens verksamhet och det bör också framgå i de mest centrala reglerna i det nya regelverket (s. 7 och 11). För snäva begrepp riskerar att leda till att verksamheten inte till fullo återspeglas i reglerna vilket i sin tur kan skapa praktiska problem under det praktiska säkerställandet av ett fullgott dataskydd.

En annan viktig del i flera av forskningsbibliotekens verksamhet är hanteringen av pliktexemplar. Uppsala universitet önskar här framhålla hur viktigt det är att pliktexemplar fortsatt hanteras på ett sådant sätt att flera forskningsbibliotek är involverade i att ta ansvar för pliktexemplaren. För Uppsala universitetsbibliotek som erhållit pliktexemplar sedan slutet av 1600-talet är det av stor vikt att kunna fortsätta bygga samlingar utifrån den svenska plikten för att fortsatt kunna tillhandahålla detta tryckta svenska material i stor omfattning för universitets forskning samt möjliggöra fjärlån till andra bibliotek inom det allmänna biblioteksväsendet i Sverige. Uppsala universitet avstyrker därför förslaget till förordning om ändring av förordningen om pliktexemplar av dokument (2008:1420).

Frågan om hur pliktexemplar hanteras hänger också samman med hur förordning (2012:866) om pliktexemplar av elektroniskt material hanteras. I promemorian föreslås att de elektroniska pliktexemplaren helt ska koncentreras till Kungliga biblioteket. Att koncentrera denna verksamhet på en aktör är en påtaglig förändring av hur arbetet fram till idag har utförts vid de svenska forskningsbiblioteken och bör utredas ytterligare. Fokus ligger dessutom enbart på insamlande och inte på tillgängliggörande, vilket inte passar in på hur pliktexemplaren hanteras i dagens svenska forskningsbibliotek. Uppsala universitet avstyrker därför utredningens förslag i denna del. Frågan är uppe i andra utredningar och bör bevakas i kommande lagstiftningsarbete. Förslaget till förordning om ändring i förordning (2008:1421) med instruktion för Kungl. Biblioteket bör därvidlag ses över i hur dess 2 § p. 2, 6 och 7 formulerats. I en tid då de moderna teknikerna och den allt mer betydelsefulla digitaliseringen utvecklas med stormsteg är det redan goda existerande samarbetet mellan de svenska forskningsbiblioteken något att värna och ta till vara.

Om databaser och informationssamlingar

Vid de svenska forskningsbiblioteken finns idag många olika databaser varav en del produceras av enskilda bibliotek eller i konsortieform. Ofta är många bibliotek med och bidrar till innehållet, till exempel Libris, DiVA, Alvin. Några av dessa lyfts fram i utredningens promemoria. Uppsala universitet vill understryka att det faktum att det finns flera databaser med olika

huvudmän är något som fungerar väl och som varit till stor nytta för forskningens och bibliotekens utveckling i Sverige. Utifrån dataskyddsperspektivet är det inte något som är svårt att hantera. I promemorian lyfts fram att två aktörer med bestämmande inflytande över en viss behandling delar på personuppgiftsansvaret (s. 103). Det är också viktigt att forskningsbiblioteken i samverkan med varandra ser till att ha klara rutiner för när personuppgiftsbiträdesavtal ska skrivas och inte. För Uppsala universitetsbiblioteks databaser i konsortieform DiVA och Alvin är sådana upprättade och utskickade.

Digitala vetenskapliga arkivet (DiVA) är ett exempel på ett digitalt arkiv för att bevara forskningspublikationer och studentuppsatser (se s. 66 i promemorian). Idag medverkar 48 lärosäten och forskningsinstitutioner. DiVA tjänar också som underlag för SwePub som utvecklas i samarbete med Vetenskapsrådet. Det är viktigt att systemen som stöder det Kungl. Biblioteket gör får fortsätta att finnas och att regelverket möjliggör fortsatt verksamhet.

Det är viktigt att ha förståelse för de olikheter som finns mellan olika bibliotek för att kunna uppnå en rättssäker personuppgiftsbehandling i bibliotekens verksamhet. De register som forskningsbiblioteken för har olika rättslig grund. Vissa grundar personuppgiftsbehandlingen i bibliotekskatalogernas låntagarregister på samtycke, andra på avtal. Trots dessa olikheter har flera databaser växt fram som fungerar som nationella resurser.

Forskningsbibliotekens verksamhet i förhållande till tredje land berörs inte nämnvärt i promemorian. Dataskydd i förhållande till tredje land berörs i andra utredningar, se till exempel Ju2017/04264/L6 Kompletterande promemoria till betänkandet Ny dataskyddslag (SOU 2017:39). Det finns dock anledning att framöver ha i beaktande just forskningsbibliotekens verksamhet och inte enbart forskningen i detta avseende.

Avslutande ord

Uppsala universitet önskar avslutningsvis framhålla att förslagen som uppställs i promemorian är angelägna och brådskande (jämför tidpunkten för ikraftträdande som passerat med flera månader). Uppsala universitet delar slutsatserna som analysen i

avsnitt 6 utmynnar i, särskilt viktigt är påpekandet i avsnitt 6.1.2. Uppsala universitet vill understryka den långa traditionen och den etablerade betydelse som forskningsbiblioteken har i Sverige och för svensk forskning. Det är viktigt att det goda och jämlika samarbetet mellan de olika biblioteken fortsatt ges utrymme i regelverket så att verksamheterna kan nyttja och ta till vara det som redan finns. Uppsala universitet delar därför utredningens uppfattning att i fokus för reformarbetet ska målet att nå praktiskt fungerande regler stå som förenar ett gott dataskydd med god informations- och kunskapsförmedling (se s. 105), inte att ändra i det så väl fungerande samarbetet mellan biblioteken eller i det arbete som biblioteken utför.